

Sygn. akt I ACa 1438/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grzegorz Krężolek
Sędziowie:	SSA Marek Boniecki (spr.) SSA Robert Jurga
Protokolant:	st.sekr.sądowy Urszula Kłosińska

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2017 r. w Krakowie na rozprawie

sprawy ze skargi **M. S. (1) i M. P. (1)**

przeciwko (...) **S.A. w likwidacji w K.**

o uchylenie wyroku sądu polubownego

na skutek apelacji **M. P. (1)**

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 11 lipca 2016 r. sygn. akt IX GC 77/15

1. **zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że nadaje mu treść:**

„I. uchyla wyrok Sądu Arbitrażowego ad hoc z dnia 17 września 2014r. wydany w W. w składzie: A. T., Z. B. i K. S.;

II. zasądza od (...) S.A. w likwidacji w K. na rzecz M. P. (1) kwotę 17 217 zł (siedemnaście tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem kosztów postępowania;

III. nakazuje pobrać od (...) S.A. w likwidacji w K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 90 000zł (dziewięćdziesiąt tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonej części opłaty od skargi.”;

2. **zasądza od (...) S.A. w likwidacji w K. na rzecz M. P. (1) kwotę 10 800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;**

3. **nakazuje pobrać od (...) S.A. w likwidacji w K. na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Krakowie kwotę 100 000zł (sto tysięcy złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.**

SSA Marek Boniecki SSA Grzegorz Krężolek SSA Robert Jurga

Sygn. akt I ACa 1438/16

Uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 28 lutego 2017 r.

M. S. (1) i M. P. (1) wnieśli o uchylenie wyroku Sądu Arbitrażowego ad hoc wydanego w W. w dniu 17 września 2014 r. w składzie (...), K. S. i Z. B.. Zarzucili: 1) sprzeczność ww. wyroku z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej, tj. z wynikającymi z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadą państwa prawnego (art. 2), zasadą ochrony praw majątkowych i równości kontrahentów (art. 20) oraz zasadą równości wobec prawa (art. 32 ust. 2), a to wobec uchybień szczegółowo opisanych w treści skargi; 2) brak zachowania przez Sąd Polubowny podstawowych zasad postępowania określonych przez strony w sposób szczegółowo przedstawiony w treści skargi.

Przeciwnik skargi (...) S.A. w likwidacji w K. wniósł o jej oddalenie, zarzucając: niesprecyzowanie skargi, wniesienie jej po upływie terminu wskazanego w art. 1208 §1 k.p.c. oraz kwestionując wpływ toczących się postępowań sądowo-administracyjnych na orzeczenie sądu polubownego, a także przedawnienie roszczenia.

Wyrokiem z dnia 11 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił skargę i zasądził solidarnie od skarżących na rzecz strony przeciwnej koszty procesu.

Sąd ustalił stan faktyczny szczegółowo zaprezentowany w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, z którego wynika, że: pozwem z dnia 10 stycznia 2014 r. (...) S.A. w likwidacji w K. (dalej: Spółka) wniosła o zasądzenie od skarżących na jej rzecz solidarnie kwoty 6.809.063,90 zł tytułem zwrotu nadpłaconej ceny nabycia udziałów w (...) sp. z o.o. w K. wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 grudnia 2008 r. Ww. kwota to różnica pomiędzy 8.309.063,90 zł stanowiącą należność (...) sp. z o.o. z tytułu należności podatkowych powstałych w wyniku nieprawidłowości w rozliczaniu podatku akcyzowego za okres styczeń 2003 r. - kwiecień 2004 r. i kwotą 1.500.000 zł stanowiącą część ceny nabycia, której Spółka dotąd nie zapłaciła skarżącym w związku ze złożeniem oświadczenia o obniżeniu ceny nabycia. Powództwem wzajemnym M. S. (1) wniósł o zasądzenie od Spółki na swoją rzecz 735.000 zł tytułem należności głównej wraz z odsetkami ustawowymi od dn. 25 marca 2014 r. do dnia zapłaty i kwoty 543.900 zł tytułem skapitalizowanych odsetek ustawowych od kwoty 735.000 zł za okres od 10 lipca 2008 r. do 24 marca 2014 r. wraz z odsetkami ustawowymi od 25 marca 2014 r. do dnia zapłaty – tytułem przypadającej na jego rzecz reszty ceny nabycia wynikającej z umowy przyrzeczonej z 9 lipca 2007 r. W dniu 26 marca 2007 r. Spółka - wówczas działająca pod firmą (...) S.A. - zawarła z skarżącymi warunkową przedwstępną umowę sprzedaży udziałów (...) sp. z o.o. W umowie tej skarżący zapewnili, że: „Spółka (...) należycie wykonuje ciężące na niej zobowiązania publiczno-prawne, w tym w szczególności w zakresie odprowadzania podatków oraz uiszczania składek na ubezpieczenie społeczne” (punkt (...)); „Spółka (K. (...)) należycie wykonuje inne wiążące zobowiązania wobec osób trzecich, wynikające z przepisów prawa, zawartych przez K. (...) umów, innych zdarzeń lub działań K. (...)(punkt (...)) oraz, że „Poza postępowaniami sądowymi i administracyjnymi, wskazanymi w załączniku Nr(...) do Umowy, Spółka (K. (...)) nie jest stroną żadnych postępowań, w szczególności postępowań podatkowych, jak również nie ma podstaw do wszczęcia takich postępowań przez osoby trzecie, w tym organy władzy lub administracji” (punkt (...)). Spółka w dniu 9 lipca 2007 r. zawarła ze skarżącymi przyrzeczoną umowę sprzedaży wszystkich udziałów w (...) sp. z o.o. w B.. Zawarcie umowy przyrzeczonej stanowiło wykonanie zobowiązań wynikających z zawartej w dniu 26 marca 2007 r. przez strony przedwstępnej umowy sprzedaży. W wyniku umowy skarżący przenieśli na Spółkę własność wszystkich udziałów, w tym M. S. 16.905 udziałów, a M. P. 17.595 udziałów. Umowa przyrzeczonej określiła cenę sprzedaży za udziały na kwotę ponad 16.367.879 zł, przy czym ostatnia część ceny – do zapłaty której ostatecznie nie doszło - w kwocie 1.500.000 zł miała zostać zapłacona przez Spółkę do 9 lipca 2008 r. W punkcie(...) umowy przyrzeczonej obaj skarżący oświadczyli, że : „W związku z tym, że nie jest możliwe złożenie przez Zbywców oświadczenia, o jakim mowa w ust. (...) Umowy Przedwstępnej, w odniesieniu do oświadczenia zawartego w ust. (...) Umowy Przedwstępnej, ze względu na wszczęcie przez Naczelnika Urzędu Celnego w K. postępowania w sprawie określenia zobowiązania podatkowego w podatku

akcyzowym za miesiąc styczeń 2006 roku, Strony postanawiają, że w przypadku gdy na skutek zakończenia tego postępowania ostateczną decyzją administracyjną Spółka zobowiązana będzie do zapłaty jakichkolwiek należności w szczególności tytułem podatku, zaległości podatkowej lub odsetek od zaległości podatkowej, Cena Nabycia ulegnie zmniejszeniu o kwotę równą należnościom uiszczonym przez Spółkę na mocy decyzji, o jakiej mowa powyżej, w zakresie, w jakim przekracza ona będzie wartość Istotnego Roszczenia, Roszczenie o obniżenie Ceny Nabycia powinno być zgłoszone przez Nabywcę w terminie 6 miesięcy od dnia, w którym decyzja określająca zobowiązanie podatkowe Spółki stanie się ostateczna. Nabywca zapewni, że Spółka będzie podejmować prawnie uzasadnione działania, zmierzające do zakończenia postępowania, o jakim mowa powyżej, wydaniem korzystnej dla Spółki decyzji, w tym zaskarży decyzję zobowiązującą Spółkę do zapłaty jakichkolwiek należności, o ile ich wartość przekracza będzie wartość Istotnego Roszczenia, oraz że będzie informować Zbywców o istotnych okolicznościach związanych z toczącym się postępowaniem.”. (...) została przez strony zdefiniowana jako: „okoliczności, o których Zbywcy wiedzą lub powinni wiedzieć, gdyby nie dopuścili się niedbalstwa”. Z kolei w punkcie (...) umowy przyrzeczonej strony postanowiły, że: „W przypadku, gdy po zawarciu Umowy okaże się, że którekolwiek z oświadczeń złożonych przez Zbywców w Umowie Przedwstępnej lub Umowie było niezgodne z najlepszą Wiedzą Zbywców lub zostało złożone z zamiarem wprowadzenia w błąd, zaś łączna wartość roszczeń Nabywcy z tego tytułu przekroczy kwotę Istotnego Roszczenia, wówczas nabywcy będzie przysługiwało prawo, według jego wyboru, Obniżenia Ceny albo odstąpienie od Umowy oraz od każdej lub, według jego wyboru, od niektórych z umów zawartych w związku z jej zawarciem lub wykonywaniem. Z prawa odstąpienia Nabywca może skorzystać w ciągu 2 (...) lat od Dnia Zamknięcia”. Zgodnie z punktem I Umowy Przyrzeczonej (...) jest „Roszczenie wynikające z jakiegokolwiek podstawy faktycznej lub prawnej, którego wartość wynosi co najmniej 500.00 (...) złotych”. Decyzja o zakupie udziałów przez Lotos została podjęta w oparciu o powyższe oświadczenia oraz dwa raporty due diligence sporządzone w październiku 2006 r. przez E. oraz w lutym 2007 r. przez (...) Pierwszy z raportów dotyczył kwestii ekonomicznych, drugi - podatkowych (...) sp. z o.o. (...) podatkowy przeprowadzony przez (...) nie wykazał szczególnych ryzyk podatkowych w podatku akcyzowym i zawierał informację, że w spółce nie są prowadzone kontrole podatkowe. Spółka miała wiedzę, że (...) sp. z o.o. zawierała transakcje z podmiotami nieistniejącymi, co wykazano audytem E., ale nie znała skali zagrożenia. Przeciwnik skargi polegał na zapewnieniach skarżących w zakresie wykraczającym poza ustalenia audytorów, zaś ich raporty nie informowały o skali ryzyka podatku akcyzowego. Sąd polubowny ustalił, że skarżący złożyli oświadczenia niezgodne z zdefiniowaną w umowie (...)co wynikać miało z kontroli (...) spółki (...) oraz wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 5 czerwca 2008 r. Kontrola podatkowa w przedmiocie podatku akcyzowego za okres od 1 stycznia 2003r do 31 grudnia 2004r. została wszczęta w dniu 24 listopada 2006 r., o czym Spółka nie wiedziała. Ani raport (...)sporządzony przez (...) ani umowa przedwstępna z 26 marca 2007 r. i umowa przyrzeczona z 9 lipca 2007r. nie zawierały wzmianki o wszczęciu postępowania kontrolnego przez Urząd(...)w K.. Co więcej, oświadczenia w tej materii złożone przez skarżących zapewniały, iż zgodnie, z ich najlepszą wiedzą, nie mają miejsca żadne postępowania, w tym szczególności postępowania podatkowe. Pozwani nie poinformowali też, że Urząd (...)w K. dnia 24 listopada 2006 r. wszczął kontrolę w sprawie rozliczenia się tej spółki z podatku akcyzowego za lata 2003-2004. Postanowienie o wszczęciu postępowania kontrolnego w przedmiocie podatku akcyzowego zostało podpisane przez skarżącego M. S. (1) - prezesa Zarządu. Wyrokiem z dnia 5 czerwca 2008 r. Sąd Rejonowy w B.wyraził zgodę na dobrowolne poddanie się M. P. (1) odpowiedzialności za przestępstwo z art. 62 §2 k.k. polegające na wystawianiu nierzetelnych faktur. W wyniku kontroli i po przeprowadzaniu postępowania podatkowego Dyrektor Urzędu (...)w K. wydał w dniu 31 października 2008 roku 16 decyzji określających zobowiązania podatkowe (...) sp. z o.o. z tytułu nieprawidłowości w rozliczeniu podatku akcyzowego za poszczególne miesiące okresu styczeń 2003 - kwiecień 2004, ustalając je ostatecznie na łączną kwotę 9.235.153 zł. Spółka uzyskawszy wiedzę, że zapewnienia skarżących są nieprawdziwe, skorzystała z uprawnienia obniżenia ceny nabycia, gdyż wartość spółki była niższa z powodu dodatkowych zobowiązań podatkowych. W dniu 11 lipca 2008 r. Spółka złożyła oświadczenie o obniżeniu ceny zgodnie z (...)umowy przyrzeczonej. Sąd polubowny uznał, że skarżący złożyli oświadczenie niezgodne z ich najlepszą wiedzą i dlatego Spółce przysługiwało prawo obniżenia ceny nabycia, przyjmując jednocześnie, że obniżenie ceny o całą żadaną przez powódkę kwotę tj. 6.809.063,90 zł stałoby w sprzeczności z art. 5 k.c. Ostatecznie Sąd polubowny wskazał, że uwzględniając zasady współzycia społecznego oraz obowiązek współdziałania wierzyciela i dłużnika (art. 354 k.c.), obniżenie ceny nabycia o kwotę wyższą niż 3.600.000 zł nie było uprawnione. Strony procesu są profesjonalnymi uczestnikami rynku i znają specyfikę branży paliwowej. Stąd od Spółki można było oczekiwać po wnikliwej analizie przeprowadzonych audytów zlecenia

dotychczasowych badań w zakresach wskazujących na ryzyko, jak i współdziałania ze skarżącymi w toku prowadzonych w (...) sp. z o.o. postępowań podatkowych w celu ich pomyślnego zakończenia. Zarówno dodatkowych badań, jak i takiego współdziałania zabrakło. Sąd Polubowny przyjął solidarną odpowiedzialność skarżących na podstawie punktu (...) umowy przyrzeczonej. Przyjął także, że uprawnienie do obniżenia ceny nabycia nie stanowiło wykonania uprawnień z tytułu rękojmi za wady rzeczy sprzedanej (art. 556-576 k.c.) ani wykonania dyspozycji art. 471 k.c., ale wynikało z odrębnej konstrukcji odpowiedzialności o charakterze gwarancyjnym, kreującej w istocie dodatkową ochronę prawną nabywcy udziałów, a dopuszczonej zgodnie z zasadą wolności umów (art. 353⁽¹⁾ k.c.). Zapis punktu (...) umowy przyrzeczonej uprawniający Spółkę do obniżenia ceny nabycia stanowił realizację instytucji „oświadczeń i zapewnień” (representations and warranties) typowych w systemie common law, które dotyczą okoliczności ujawnionych po zawarciu umowy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał skargę za bezzasadną. Przyjął, że skarga została wniesiona w terminie określonym art. 1208 §1 k.p.c., albowiem została nadana do sądu w urzędzie pocztowym w dniu 22 grudnia 2014 r. Sąd pierwszej instancji zgodził się z poglądem Sądu Polubownego co do braku podstaw do zastosowania art. 471 k.c. przy przyjętej odpowiedzialności o charakterze gwarancyjnym. W ocenie Sądu Okręgowego Spółki nie było typowym roszczeniem odszkodowawczym, co wynikać miało z treści punktu (...) umowy przyrzeczonej. Zasadnie przeciwnik skargi podnosił, że strony ułożyły swój stosunek prawny w sposób rozpowszechniony w obrocie gospodarczym i wynikający ze specyfiki umowy sprzedaży, wprowadzając do umowy instytucję oświadczeń i zapewnień. Strony powołały do życia również specyficzny dla tej umowy sposób wyrównania wartości wzajemnych świadczeń w wypadku, gdy oświadczenia pozwanych okażą się nieprawdziwe. Podstawę takiego działania stanowił art. 353⁽¹⁾ k.c. Strony korzystając z przysługującej im swobody, zawarły w ocenie Sądu Okręgowego umowę sprzedaży udziałów na uzgodnionych przez siebie warunkach. Żadna ze stron nie kwestionowała zapisu pkt (...) umowy, który stanowił dla przeciwnika skargi gwarancję rzetelności skarżących co do składanych przez nią oświadczeń. Odnośnie do zarzutów prowadzących do zakwestionowania postępowania dowodowego przed Sądem Polubownym oraz naruszenia przepisów prawa materialnego o przedawnieniu Sąd pierwszej instancji uznał, iż kwestie te nie pozostawały poza kognicją sądu powszechnego. W konkluzji Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że zasądzenie określonej kwoty pieniężnej przez Sąd Polubowny tytułem odpowiedzialności gwarancyjnej za wprowadzenie założeń nieprawdziwych oświadczeń nie mogło być uznane za sprzeczne z normami Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej czy też jakimikolwiek innymi naczelnymi normami prawa.

Wyrok powyższy zaskarżył w całości apelacją M. P. (1), zarzucając naruszenie przepisów postępowania o istotnym znaczeniu dla sprawy, tj.: 1) art. 1206 § 2 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 353⁽¹⁾ k.c., art. 2, art. 20 i art. 32 ust. 2 Konstytucji RP poprzez jego wadliwą wykładnię, a przez to brak zastosowania, wobec wadliwego przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że zaskarżony wyrok sądu polubownego, w zakresie w jakim uznaje dopuszczalność ukształtowania stosunku prawnego na zasadzie całkowitego oderwania odpowiedzialności cywilnej jednej ze stron od szkody poniesionej przez stronę przeciwną nie narusza podstawowych zasad porządku prawnego - gdy tymczasem całkowite oderwanie odpowiedzialności cywilnej od szkody, przybierające postać swoistej kary cywilnej (a nie środka kompensującego uszczerbek majątkowy), jest rażąco sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP; 2) art. 378 § 1 oraz art. 328 § 2 w zw. z 13 § 2 k.p.c., skutkujące nierozpoznanie przez Sąd Okręgowy istoty sprawy, wobec całkowitego braku odniesienia się przez Sąd Okręgowy do licznych zarzutów zawartych w skardze zarzutów, w tym w szczególności: a) zarzutu naruszenia przez sąd polubowny podstawowych zasad porządku prawnego RP - tj. zasady związania prawomocnym orzeczeniem sądu powszechnego, wobec wadliwego ustalenia, że przeciwnik skargi poniósł szkodę w wymiarze 3.600.000 zł, gdy tymczasem ustalenie to pozostaje w sprzeczności z treścią prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego dla K. do spraw upadłościowych i naprawczych, z dnia 11 grudnia 2012 r. do sygn. akt GUp-26/09/S, w którym wierzytelność mająca przysługiwać Skarbowi Państwa - Dyrektorowi (...)w K. wobec upadłej (...) sp. z o.o. z siedzibą w K. ustalona została na kwotę zaledwie 9 zł; b) zarzutu naruszenia przez sąd polubowny zasad porządku prawnego RP, a także podstawowych zasad postępowania wynikających z ustawy, poprzez brak uwzględnienia podniesionego przez skarżących zarzutu przedawnienia roszczeń przeciwnika skargi z dniem 15 kwietnia 2013 r.; c) zarzutu naruszenia przez sąd polubowny podstawowych zasad porządku prawnego RP, a

także podstawowych zasad postępowania, tj. zasady kontrydiktoryjności oraz bezstronności postępowania; d) zarzutu naruszenia przez sąd polubowny obowiązującej w postępowaniu zasady związania podstawą faktyczną żądania; e) zarzutów braku zachowania wymagań co do podstawowych zasad postępowania przed sądem polubownym, wobec (i) ograniczenia przez sąd polubowny postępowania dowodowego do uwzględnienia protokołów z zeznań świadków wskazanych przez przeciwnika skargi w innym postępowaniu i oparcie się przez ten sąd wyłącznie na ww. protokołach, (ii) wprowadzenia do materiału dowodowego zeznań świadka złożonych w innym postępowaniu, czy też ((...)) nieuwzględnienia wniosku skarżącego o zobowiązanie przeciwnika skargi do złożenia do akt postępowania postanowienia Prokuratury Rejonowej (...) (4DS 865/09/S) o umorzeniu wszczętego na podstawie zawiadomienia przeciwnika skargi postępowania przygotowawczego przeciwko skarżącemu, które w konsekwencji przełożyło się na dokonanie przez sąd polubowny błędnych ustaleń faktycznych.

W odpowiedzi na apelację przeciwnik skargi wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo, z poszanowaniem reguł wyrażonych w przepisie art. 233 §1 k.p.c. ustalił stan faktyczny sprawy, co sprawiło, że Sąd Apelacyjny przyjął go za własny. Sąd odwoławczy ustalił dodatkowo na podstawie wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2016 r., wydanego w sprawie I (...) (k. 321-331), że decyzjami z dnia 31 października 2008 r. Dyrektor Urzędu (...)w K. określił zobowiązania podatkowe w podatku akcyzowym (...) sp. z o.o. w B. za kolejne miesiące 2003 r. odpowiednio w kwotach: 566.217 zł, 506.659 zł, 564.948 zł, 576.576 zł, 605.506 zł, 566.995 zł, 643.275 zł, 584.536 zł, 613.098 zł, 709.285 zł, 662.098 zł, 681.565 zł oraz za miesiące styczeń-kwiecień 2004 r. odpowiednio: 589.447 zł, 555.900 zł, 454.972 zł, 354.076 zł. Decyzjami z dnia 6 kwietnia 2009 r. Dyrektor (...)w K. utrzymał w mocy ww. decyzje. Wyrokiem z dnia 3 października 2014 r. 2014 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny w K. oddalił skargi (...) sp. z o.o. na ww. decyzje. Orzeczenie to zostało chylone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania wyrokiem Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2016 r. W uzasadnieniu wyroku NSA wskazano, że objęte postępowaniem sądoadministracyjnym wierzytelności nie zostały umieszczone na liście wierzytelności spółki (...), a Dyrektor (...)nie złożył sprzeciwu co do odmowy uznania zgłoszonych wierzytelności. Z urzędu z kolei wiadomo Sądowi Apelacyjnemu, że postępowanie upadłościowe (...) sp. z o.o. nie zostało zakończone.

Najdalej idące zarzuty apelacji zmierzające do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego okazały się nieskuteczne.

Na wstępie zauważyć należy, iż o nierozpoznaniu istoty sprawy w rozumieniu art. 386 §4 k.p.c. można mówić jedynie wówczas, gdy sąd zaniecha merytorycznego rozpoznania podstaw powództwa lub podniesionych zarzutów. Co więcej, powoływany przepis w przypadku stwierdzenia przez sąd odwoławczy uchybienia tego rodzaju nie nakłada na ten sąd obowiązku uchylenia orzeczenia, a jedynie daje mu taką możliwość. Jakkolwiek zatem w rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy zaniechał rozpoznania wszystkich podniesionych przez skarżących zarzutów, to zebrany w postępowaniu pierwszoinstancyjnym materiał dowodowy pozwalał Sądowi Apelacyjnemu na rozstrzygnięcie tych kwestii.

Za oczywiście nieuzasadniony uznać należało zarzut naruszenia przez Sąd polubowny zasady związania prawomocnym orzeczeniem sądu powszechnego. Bezsporny bowiem fakt, że na liście wierzytelności (...) sp. z o.o. zatwierdzonej przez Sąd Rejonowy umieszczona została jedynie wierzytelność podatkowa w kwocie 9 zł, nie oznacza, że inne wierzytelności z tego tytułu nie istnieją czy nie mogą być dochodzone, na co wskazuje wprost art. 263 prawa upadłościowego.

Wbrew twierdzeniom skarżącego nie można mówić także o przedawnieniu roszczenia dochodzonego przed Sądem polubownym. Ten zarzut zasadzał się na przekonaniu, że do przerwania biegu przedawnienia nie doszło na skutek zgłoszenia przez przeciwnika skargi wniosku o zabezpieczenie, albowiem nie była to czynność zmierzająca do zaspokojenia roszczenia, gdyż uzyskane w postępowaniu zabezpieczającym orzeczenia nigdy nie zostały wykonane. Okoliczność ta jednak z punktu widzenia przepisu art. 123 §1 pkt 1 k.c. jest irrelevantna. Do przerwania biegu

przedawnienia dochodzi bowiem przez każdą czynność zmierzającą do zabezpieczenia roszczenia, a zatem również poprzez samo złożenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia. Ustawodawca w żadnym miejscu nie uzależnia przerwania biegu przedawnienia od wykonania zabezpieczenia.

Niesłusznie zarzucono także naruszenie przez Sąd polubowny zasady kontradiktoryjności i bezstronności. Przede wszystkim skarżący nie wskazali w swojej skardze, w jaki sposób zasady te miałyby zostać naruszone. Sam fakt wydania niekorzystnego dla jednej strony rozstrzygnięcia, nawet w przypadku orzeczenia ponad żądanie, o zaistnieniu obrazy ww. zasad nie świadczy.

Sąd polubowny nie uchybił także zasadzie związania podstawą faktyczną wskazaną w pozwie. Zdaniem skarżących do naruszenia ww. zasady dojść miało poprzez zasądzenie kwoty 3.600.000 zł tytułem obniżenia ceny sprzedaży, gdy tymczasem przeciwnik skargi nigdy nie wiązał swoich roszczeń z obniżeniem ceny sprzedaży, lecz dochodził ich z tytułu zwrotu nadpłaconej ceny sprzedaży. Wywód ten jawi się jako oczywiście niezasadny, gdy się zważy, że dla zaistnienia stanu nadpłaty ceny konieczne było uprzednie skuteczne skorzystanie z mechanizmu obniżenia ceny, o którym mowa w punkcie 8.2 umowy przyrzeczonej.

Za nieskuteczne uznać należało także zarzuty wskazujące na naruszenie przez Sąd polubowny przepisów postępowania, które miało polegać na zastąpieniu dowodu z zeznań świadków protokołami ich przesłuchań w innym postępowaniu arbitrażowym oraz nieuwzględnieniu wniosku skarżącego o zobowiązanie przeciwnika skargi do złożenia postanowienia Prokuratora Rejonowego dla W.W pierwszej z ww. kwestii przede wszystkim podnieść należy, że art. 25 ust. 5 Regulaminu Arbitrażowego (...), na stosowanie którego godziły się obie strony, przewiduje możliwość składania przez świadków zeznań w formie pisemnej. Niezależnie od tego sam pełnomocnik jednego ze skarżących na rozprawie arbitrażowej w dniu 30 maja 2014 r. (akta związkowe – t. V) stwierdził, że dowody te nie mają istotnego znaczenia w sprawie. Odnośnie z kolei do nieprzeprowadzenia przez Sąd polubowny dowodu z postanowienia o umorzeniu postępowania karnego, pomijając w tym miejscu wątpliwość co do możliwości naruszenia w ten sposób podstawowych zasad postępowania, zauważyć wypada, że okoliczność wiedzy przeciwnika skargi o zagrożeniu wymiarem podatku akcyzowego wynikała już z treści raportu due diligence, a zatem był to dowód zbędny.

Za uzasadniony Sąd Apelacyjny uznał natomiast zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 1206 §2 pkt 2 k.p.c., statuującego klauzulę porządku publicznego. Przez podstawowe zasady porządku prawnego, o których mowa w ww. przepisie, należy rozumieć fundamentalne zasady ustroju społeczno-politycznego oraz naczelne zasady rządzące poszczególnymi dziedzinami prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 30 września 2010 r., I CSK 342/10).

W rozpoznawanej sprawie skarżący naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej upatrywali w fakcie obciążenia ich odpowiedzialnością odszkodowawczą w wysokości 3.600.000 zł w sytuacji, gdy rzeczywista szkoda wyniosła 9 zł, przy zastosowaniu konstrukcji odpowiedzialności gwarancyjnej oderwanej od wysokości szkody. Konsekwencją zastosowania wobec skarżących obniżenia ceny nabycia była również odmowa zapłacenia na ich rzecz ostatniej raty ceny nabycia udziałów. Wskazać w tym miejscu należy, że zastosowanie przez sąd polubowny prawa materialnego właściwego w sprawie podlega kontroli sądu powszechnego tylko o tyle, o ile tego wymaga przeprowadzana z urzędu, zgodnie z zastrzeżoną w art. 1206 §2 pkt 2 k.p.c. klauzulą porządku publicznego, ocena wyroku sądu polubownego pod kątem jego ewentualnej sprzeczności z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego

2014 r., V CSK 45/13). W ocenie Sądu Apelacyjnego nie można a limine odrzucić możliwości zastosowania w polskim porządku prawnym poprzez art. 353⁽¹⁾ k.c. instytucji „oświadczeń i zapewnień”. Wątpliwości budzić musi natomiast całkowite oderwanie odpowiedzialności kontrahenta z tytułu złożenia niezgodnego ze stanem rzeczywistym oświadczenia lub zapewnienia od powstania szkody (i jej wysokości) po stronie adresata oświadczenia lub zapewnienia. Kodeks cywilny przewiduje wprawdzie instytucję kary umownej, dla powstania roszczenia z której fakt zaistnienia szkody u wierzyciela nie ma znaczenia, jednak jednocześnie ustawodawca poprzez uregulowanie zawarte w art. 484 §2 k.c. zabezpiecza dłużnika przed rażącą dysproporcją między rozmiarem doznanej przez wierzyciela szkody a wysokością świadczenia z tytułu kary umownej. Godzi się w tym miejscu zauważyć, że zaniechanie przez sąd polubowny zmniejszenia kary umownej może stanowić uzasadnioną podstawę do uchylenia wyroku tego

sądu, jeżeli doprowadziło w swym wyniku do rozstrzygnięcia jawnie godzącego w zasady współżycia społecznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 11 kwietnia 2002 r., III CKN 492/01). Nie można także zapominać o tym, że do podstawowych zasad porządku prawnego należy przewidziane w Konstytucji wymaganie proporcjonalności środków cywilnoprawnych skierowanych przeciwko sprawcy szkody (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 października 2013 r., I CSK 697/12, OSNC 2014 z. 1, poz. 9), a jeśli nie została wyrządzona szkoda, zasądzenie odszkodowania należy uznać za sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego RP, co uprawnia do uchylenia wyroku polubownego. Takie bowiem działanie jest podstawą do zastosowania tzw. klauzuli porządku publicznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia z dnia 11 czerwca 2008 r., V CSK 8/08). Zauważyć wypada, że sam Sąd polubowny wskazuje w uzasadnieniu swojego orzeczenia na element szkody przy powstaniu odpowiedzialności o charakterze gwarancyjnym (s. 39 wyroku Sądu polubownego). Co jednak najistotniejsze, przeciwnik skargi swoje roszczenie wywodził z punktu(...) umowy przyrzeczonej, zgodnie z którym w przypadku, gdy po zawarciu umowy okaże się, że którekolwiek z oświadczeń złożonych przez zbywców w umowie przedwstępnej lub umowie przyrzeczonej było niezgodne z najlepszą wiedzą zbywców lub zostało złożone z zamiarem wprowadzenia w błąd, zaś łączna wartość roszczeń nabywcy z tego tytułu przekroczy kwotę istotnego roszczenia, wówczas nabywcy będzie przysługiwało prawo obniżenia ceny. Strony umowy uzależniły zatem powstanie roszczenia o obniżenie ceny od: 1) niezgodności którejkolwiek z oświadczeń z najlepszą wiedzą zbywców lub złożenia go z zamiarem wprowadzenia w błąd; 2) ujawnienia ww. okoliczności po zawarciu umowy przyrzeczonej; 3) powstania roszczenia nabywcy z tego tytułu; 4) przekroczenia kwoty 500.000 zł (istotne roszczenie – pkt 1 umowy przyrzeczonej) przez sumę roszczeń, o których mowa w punkcie (...) Zwrócić należy uwagę na fakt, że w omawianym postanowieniu umownym nie ma mowy o roszczeniu osób trzecich, jak w pkt.(...) lecz roszczeniu nabywcy, a zatem przeciwnika skargi. Skoro umowa nie wyjaśnia, o jakie roszczenia chodzi, powiązanie deliktowego charakteru przesłanki nr (...) musi prowadzić do wniosku o odszkodowawczym charakterze roszczenia. Zauważyć wypada, że także zdaniem Sądu polubownego nabywca nie musi wykazywać jedynie wysokości szkody, a zatem z udowodnienia faktu jej zaistnienia nie jest zwolniony (s. 40 wyroku Sądu polubownego). Przede wszystkim jednak, niezależnie od charakteru odpowiedzialności z pkt. (...) umowy, jego zastosowanie wymaga wykazania przekroczenia przez roszczenia nabywcy wysokości „istotnego roszczenia”, która zgodnie z umową wynosić miała 500.000 zł. Zdaniem Sądu polubownego roszczenie nabywcy wyniosło 8.309.063,90 zł, a jego źródłem jest zaległość podatkowa z tytułu podatku akcyzowego. Zwrócić w tym miejscu jednak należy uwagę na dwie kwestie. Po pierwsze, brak jest jakiegokolwiek dowodu na to, że nabywca uiszczył zaległy podatek, nabywając jednocześnie roszczenie względem skarżących. Dopóki bowiem wierzycielem jest Skarb Państwa, nie ma mowy o roszczeniu nabywcy z pkt.(...)umowy. Po drugie, powód w postępowaniu arbitrażowym nie udowodnił, że ww. zobowiązanie podatkowe powstało w takiej wysokości (co ma znaczenie przede wszystkim dla okoliczności przekroczenia granicy 500.000 zł). Wierzytelność Skarbu Państwa ujęta na liście wierzytelności (...) sp. z o.o. wynosi 9 zł (okoliczność bezsporna), a decyzje podatkowe objęte są postępowaniem sądownoadministracyjnym. W powyższej sytuacji przyjęcie, że roszczenie nabywcy przekroczyło 500.000 zł było całkowicie dowolne. Dodatkowo podnieść trzeba, że w punkcie (...) nie określono, w jaki sposób nastąpić ma obniżenie ceny, jak uczynione to zostało w przypadku unormowanym w punkcie (...) umowy. O ile decydować o tym miałyby wysokość zobowiązania podatkowego, konieczna byłaby w tym celu ostateczna i prawomocna decyzja administracyjna. Jeśli natomiast, na co może wskazywać zgłoszony przez przeciwnika skargi w postępowaniu arbitrażowym wniosek dowodowy, decydujące znaczenie miałyby obniżenie wartości udziałów, dla oceny tej kwestii wymagane były wiadomości specjalne biegłego. Nie wiadomo także, jakimi kryteriami kierował się Sąd polubowny, uznając kwotę 3.600.000 zł, powiększoną o nieuiszczoną ratę ceny nabycia, za odpowiednią dla zaspokojenia roszczenia przeciwnika skargi.

W konkluzji powyższych rozważań dojść należało do przekonania, że zaskarżony wyrok Sądu polubownego został wydany z naruszeniem art. 1206 §2 pkt 2 k.p.c., albowiem nie da się pogodzić z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej zasądzenia od skarżących świadczenia, którego powstanie i wysokość nie została w żaden sposób udowodniona.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 §1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Stosownie do art. 378 §2 k.p.c. sprawa została rozpoznana także na rzecz M. S. (1), który nie zaskarżył wyroku Sądu Okręgowego, albowiem w świetle okoliczności sprawy, w szczególności wobec solidarnej odpowiedzialności

skarżących, nie może budzić żadnych wątpliwości fakt, że przedmiotem zaskarżenia były obowiązki i prawa wspólne dla obu autorów skargi o uchylenie wyroku sądu polubownego.

Konsekwencją zmiany orzeczenia co do meritum była konieczność modyfikacji rozstrzygnięcia o kosztach procesu w oparciu o przepis art. 98 §1 k.p.c. Skarżący M. P. uiścił część opłaty od pozwu w wysokości 10.000 zł oraz poniósł koszty wynagrodzenia radcy prawnego wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa – 7217 zł. Jednocześnie na podst. art. 113 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. – o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 626 ze zm.) nakazano pobranie od przeciwnika skargi nieuiszczonej części opłaty od skargi.

Za podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, które po stronie skarżącego ograniczyły się do wynagrodzenia adwokata przyjęto art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 391 §1 k.p.c. oraz §2 pkt 7 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 i w zw. z §21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800). Również w tym wypadku na podst. art. 113 ust. 1 w zw. z art. 13 ust. 1 nakazano pobrać od przeciwnika skargi opłatę od apelacji, od której skarżący był zwolniony.

SSA Marek Boniecki SSA Grzegorz Krężolek SSA Robert Jurga